

Baltijas Semkopis.

Makšā: par gadu 2 r., p. pušg. 1 r. 10 l., p. 3 mehn. 60 l., ar peesuhstīšanu par vasu 2 r. 60 l., 1 r. 40 l., 90 l.; Jelgavā ar peesuhstīšanu 2 r. 30 l. par gadu. — Apstiešchanaš weetas: Jelgavā: pee redakcijas, Vulfas l. gr. bodē, Klein l. prešchub.; Rīgā: Kaptein l. gr. bodē, Iesā Kaleweelā, Nr. 4, G. Windmana l. bodē, Peterb. preesuhstīschā, Kalkweelā Nr. 18 senatā brablu Bujš, tagad Birš l. gr. bodē, Kalkweelā; un Rūpau l. grābm. bodē pee Schalwahrteem Nr. 59; Bauslā: pee aptekera Gocke l.; Kuldīgā: Bee-

2. gada-gabjums.

horna wahju grābm. bodē un pee teefas-št. Schepōlo l.; Talsd.: pee Simsen l.; Dobbēlē: pee kopmana Dawidowōlo l.; Zebfēd: (Wenden) pee Blabmisch l.; Walmēerā: Zey l. grābm. bodē; Wālkā: Rudolf l. gr. bodē; Rūhjenē: Alschwa l. gr. bodē; Vee-pajā: Paw. grābm. bodē; Piltēnē: pee piltehtas weitā J. Schūh Weeslūzē pee Inspektora Vogel. Sludinajumuš, 6 lap. par tīnu diņu, war nedot wifās schinis weetas. Redakcijas adreje: „Balt. Semkopja redakcija Jelgavā.“ (Katoļu eelā, Nr. 2.)

№ 13.

Jelgavā, Beekdeenā, 2. Aprili.

1876.

Rahdtais: Skunstīgu mehflu analīses leetā. Muhflu lopu-barības stahdi. Biteneeta darbi Aprila mehneši. Wahrpas. Laukfaimneezības kalenders preeksch Aprila mehnešchā. Teruīnu kalenders. Smaš. Drumflas. Kabds wahrds par Wahzsemes pagabneem. Atbildes. Sludinajumi.

Laukfaimneezība.

Skunstīgu mehflu analīses leetā.

Zil skunstīgu mehflu tirgošchana un analīse preeksch muhflu semkopjeem swarīga, kamehr zaur semkopības wairošchanaš ari aramā seme wairojusehs un tai pašchā mehrā plawas un ganības masinajuschahs, — kamehr zaur sinamību isdibinatš un atsihts, ka daschāi semei ar stakka-mehfleem ween pilnīgu auglības-spehku newar peewest, — to mehš jau daudskahrt esam pahrrunajuschī. Tadeht zeram, ka muhflu zeen. lasitaji ar mums buhs weenās domās, ka schis swarīgš jautajums ar ihpashu usmanību un nopeetnību no tschaumalas ja-issloba un ka tadeht katrs rakstš, kas schini sinā teek laudis laists, jalasa, ja-eewehro, japahrdomā, bet nau wis pee malas metams, kā nepatīhams, weltīgš laika tehretajs. Tas jautajums, kā semkopjeem lauki jakopj, tihrumi jamehflu un us kahdu wihši tee pee tam to ihsteno zelu atrod, — schis jautajums eet pee semkopības firds, pee winas dshiwības ahderem. Tapehž lai neweens ari scho rakstu ne-atstahdu bes ihstas eewehroschanaš.

Sawā 10. numurā pasneedsahm P. v. Dyk l. sludinajumu analīses leetā un usajzinajahm Rīgas politehnikas kemijas stanziju, lai ta scho leetu no sinatnīskas puses isflaidrotu. P. v. D. l. pa tam ir atbildejis un zeen. lasitaji laikam jau buhs pašchi spreeduschī, kahda wehrte wina sludinajumam un atbildei ir. Ja nu mums v. D. lungam ari ir jatiz, ka winam tee „jaunas modes schwindela stiki“ superfossatu tirgošchanaš zaur zaurim pasihstami, kā winsch patš faka, tad jo leelaka wehrte mums tomehr buhs jaleek us politehnikas sinatnīsku isflaidroschānu, kas mums peesuhstīta un ko schē pasneedsam. Bet eekam tas noteek, mehš saweem zeen. lasitajeem wehl nešim kahdus wispahriguš peesihmejumus, ko mehš is min. stanzijas laipnīgā wehstules smehluschi, zeredami, ka ta mums tadeht netaunosees.

Ar ihpashu preeku wispirms mehš atfauzam sawu daudskahrt nestu sinu, ka par katru analīsi esot 25 rubli jamakšā, jo pehž minētās westules par ismekleschānu, zil kuhstoschas fossora flahbes atronahs superfossatā, tikai 3 rubli jamakšā; un ar schahdu ismekleschānu pilnīgi peeteek; semkopis superfossatus tikai kuhstoschas fossora flahbes deht pehrk, — tahš zitas dadas superfossatā ir mas eewehrojamās. Sawu nu pat atfaukto sludinajumu mehš esam zaur kahdeem miselkeem gaismā laiduschī; mums no pilnīgi ustizamas puses us peeprasahchānu jau pehrn bija sinots, ka katra analīse makšajot 25 rub; netaisnība tas nu gan nau, bet schi zena simejahs us pilnīgu semeš analīsi, ne us fossora-flahbes isdibinaschānu. Sawā laikā mehš pasneegsim pilnīgu pahrschatu, zil

katra analīse makšā, un kas pee promes-eesuhstīschanaš ja-eewehro; daschš semkopis warbuht grib sawu semi waj zitu ko flaidri ismeklet, tadeht nebuhs wis nepareisi, kad muhflu zeen. lasitaji ari ar scho deesgan swarīgu leetu eepasihsees. R. politehnikas stanzija mums scho pahrschatu laipnīgi peesuhstījuse, tanī ir pawisam kahdas 31 daschadas analīses peesihmetas.

Kad nu sinams, ka superfossatu analīse til lehta (tikai 3 r.), tad ari droshiba pee skunstīgu mehflu pirkšchanaš ir loti weegli pasneedsama. Politehnikas stanzijas preekschneekš, Thomš l., schē dod tahdu padomu. Katra fossora-flahbes mahrzina makšā tā ap 15 kap. Ja nu pirzejs pee superfossata eepirkšchanaš ar kopmani tā nolihgst, ka schis apsolahs par katru mahrzinu fossora-flahbes, kas pehž ihpashas analīses istruhks, 15. kap. atlihdsinat, tad prezi bei bailehm war likt analīseeret, jo kad truhkums rasees, tad kopmanim wehrtība ja-atlihdšina; ja preze buhs riktīga, tad pirzejs par saweem 3 rubuleem it flaidri pahrleezinasees, ka winsch labus mehfluš pirzis. Ja leelaku vultu pehrk, tad trihs rubli mas ko eewehrojami, jo bes tahdas ismekleschanaš war daudš wairak pasaudet. Pee masala vulla warbuht wairak semkopju war saweenotees.

Otrs labums, ko mehš, semkopji, no zeen. Thomš l. sinahm smelam, ir schis. Ja es sinu, zil katra mahrz. fossora flahbes makšā, tad es ar it weegli waru aprehkinat, zil es par tahdeem mehfleem waru dot. Beenemsim tā: Superfossatā pehž analīses ir 12 procentes kuhstoschas fossora flahbes, maisš swer 5 pudus jeb 200 mahrzinas; eeksch 100 mahrzinahm mehflu ir 12 mahrzinas (prozentes) fossora flahbes, tadeht 200 mahrzinas ir 24 mahrzinas flahbes; 1 mahrz. makšā 15 kap., tamlihdš 24 mahrzinas jeb wifš maisš 3 r. 60 kap.

No tam redsams, ka ar analīses un swara palihgu no nepareisibahm pee skunstīgu mehflu pirkšchanaš pilnīgi war isfargatees, ko bes analīses sinams ne us kahdu wihši nepaspehž; tadeht analīse, kā taisnības isdewejs, eet pahri par ustizību. Ustizība ir loti laba leeta un katram kopmanim loti waijadšiga; bet no laudihm, kas tatschu sen jau no schuhputa islihduschī un no emmas nageem atswabinajuschees, wehl schodeen pagehret, lai tee pašchi nedomā, nemekle, nepahrleezinajahs, lai tee tā fakot eeschuhpajahs saldā nesinaschanaš-meedšinaš un tizības, ustizības un zerības pilni ar aismīguschahm azihm, it nobijuschees to fanem, ko zits no sawas schehlastības wineem peeschkir, lai tee weenumehr sinenu maisā pehrk, — tas pehž muhflu domahm ir pa daudš, jo ko newar zelt, to newar nest!

Ka analīses wehrtība jo deenas jo wairak teek par waijadšigu atsihta, to peerahda ari tas, ka Rīgas pol. kemijas stanzijai ar weenu wairak promes preeksch ismekleschanaš top peesuhstītas, jo kamehr 18^{72/73}. gadā tikai 10 un nahloschā gadā 11 promes peesuhstīja, tamehr 18^{74/75}. gadā winu flaitš bija us 49 audsīs un preeksch 18^{75/76}. gada, no 1. Septembra, jau ir 21 analīse idota, tā ka it droshī war peenemt, ka pat tas wisaugstakais flaitš schogad, tiks pahrsneegts, jo ihstais mehflu ismekleschanaš laiks, wafara un agrais rudens, wehl ir preekschā.

Tagad nu pašneegsim politehnikas ķemijas stanzijas atbildi us muhsu 4 jautajumeem.

I. jautajums: Kāhda wehrte analisehm tirgoschanā?

Atbilde: „Ķemijas analises ir tas weenigais ihstais mehrotajs preeksch mehslu-andeles, tadehl winaš pee schihs andeles ir nepeezeeschamas un no til leelas wehrtes, ka to ne aprehkinat newar. Leelahs, ka to wahrdu „apleezinatas (officielle) analises“ ar ihpashu nodomu isleeto, tapehz pee schi jautajuma wehl kahds wahrds japeemin. Apleezinatas (officielle) jeb ne-apleezinatas (nicht officielle) analises sinamiba pawisam nau, pasihstamas ir tikai ķemiskas analises, lam, ka protams, til tad ir wehrte, kad tahs pehz ustizamas metodeš (wihses) ar uszihtibu ir isdaritas. Tadehl ja grib ustizamu analisi dabuht, tad ja-eet pee wihreem jeb eestahdijumeem, no lam sagaidams, ka tee pehz labakās sinaschanas un firds apsinas scho darbu isdaris un to, kas pee tam atrasts, darihs sinamu.“

„Lai laudihm schini sinā buhtu drošhiba, tad Wahzija it wifur ir swehrinati andeles-ķemiki. Domehr mehslu pahrluhkoshana un ismekleshana wiswairal ir Wahzu prowes-stanziju rolās, kurās jau zaur sawu sinamibu deesgan drošhības dod, ka analises teel isdaritas sinatniski un pehz wiseem mahkšlas likumeem. Ves tam kursch katrs ķemiks it lehti paspehj zita ķemika darbus pahrbaidiht, tā ka jau tadehl katram ķemikim jasar-gajahs, wiltigus skaitlus laist laudis.“

II. jautajums: Kāhda wihse preeksch analisehm teel prowes nonemtas?

Atbilde. „W scho jautajumu es nespehju atbildet; es til waru isflaidrot, ka prowes buhtu janonem, proti tahdās gadijumds, kur kahdas sinamas prowes analise warbuht ja-isleeto preeksch wifa kuga-lahdina jeb preeksch wifa lehgera kahdā spihkeri, jeb pa wisam preeksch kahda leelaka pulla. Tahdās gadijumds wajadsetu to ķemiki, kas mehslus ismeklē, usaižinat, lai winsch pats to prowi nonem, tadehl ka winsch til tad war buht drošhs, ka zaurmehra prowe teel ismekleta un tapehz ka winsch til tad preeksch teesas spehj apleezinat, ka kahdam sinamam lehgerim ir kahda sinama wehrte. Noschelojot japeemin, ka schi ihstā prowes nonemshanas wihse wehl til maš ween eewesta, kaut gan ar dashu reis ir zitadi notizis. Tā man dauds reis atgadijahs, no Helmina un Grimma un Zieglera un beedra k. k. lehgerem prowes nonemt, preeksch 3. un beedr. es reis pat teescham is kuga prowes sanemmu.“

III. jautajums: Waj publikai zaur analisehm ir ustiziba un drošhiba?

Atbilde. „Publikai zaur ķemijas analisi pee mehslu-andeles bes schaubishanahs ir pilna drošhiba, t. i. laudis teel aisfargati no katras krahpshanas, ja tee analisi pareisi prot leetā likt, bet ar tikai tad, jo kahda sinama analise galwo katru reis til par to, ka kahdās sinamds mehslōš tahs un tahs dalaš atrodahs, preeksch zitahm mehslu dalašm wina, ka lehti protams, negeld un newar geldet. Tadehl pirzejam pašam us tam jaluhko, ka usrahditas analises pateesi ar teem mehslēem sa-eetahs, ko winsch grib pirkt. Strihdinu, kas zaur tahdu pretshu saturu iszeltos, katrā laikā it weegli war islihdšinat zaur pahraudsesanalisi, t. i. zaur analisi, kas teel isdabota pehz zaurmehra prowes, kura pirzeja un kopmana klahthushchanā no ismekledamā ķemika jeb no kahda teesas-wihra teel nonemta.“

IV. jautajums: Waj bes analises warbuht wehl ir zits kahds lihdselkis pret netaisnibahm pee skunstigu mehslu pirkshanas?

Atbilde. Bes ķemijas analises zita lihdselka nau, zaur ko waretu isdibinat, kahdas spehzigas jeb auglibu sekmedamas da-

las kahdās mehslōš atronahs, jo ne redsot, ne ošhot, nedš ari smekejojot war isdabuht, zil fossora-flahbes, kalija un slahpekla tanis ir.

„Pee IV. jautajuma ari schis peesihmejumš lai wehl atrod weetu:

Ja kahds gribetu usstept, ka ķemiki pehz pašhu gribas warot usdot, zil fossora-flahbes kahdās mehslōš atronahs, par peem. ka tur, kur 12 procentes fossora-flahbes atrada, 17 jeb 21 procentes warot isrehkinat, — tad tas buhtu tihra goda-laupishana. Kā Wahzija, tā ari no Rihgas politehnikas prowes-stanzijas superfossata dalaš teel teescham issazitas apleezinajot, zil winā atrodahs kuhstoshas un nekuhstoshas fossora-flahbes. Par peem. kad kahdā analise ir usdots:

„Ismekletā superfossatā atrodahs:

kuhstoshā fossora-flahbes anhydrita	10 %
nekuhstoshā	2,5.
	kopā 12,5 %

tad schis peesihmejumš apshimē, ka ismekletōš mehslōš tani buhshchanā, kahdā toš preeksch analises eesuhitija, atrodahs 10% kuhstoshas un 2,5% nekuhstoshas fossora-flahbes, ka to deenishkā sadshimē šaka. Schee skaitli tad paleek nekustinami un neweens ķemiks tur ne kā newar grosit. Ir gan atgadijees, ka dashs no prowes-stanzijas ir pagehrejis, lai atrasto fossora-flahbi ari pee schahwetas prezes) jeb zita kahdā wihse aprehkina. Bet tahdās gadijumds tas eewehrojamaš skaitlis arweenu ir pašhā augshā likts, tā ka analisi neweens leetas-pratejs nepareisi newareja šaprast. Wehl kahda buhshana schē ja-eewehro, proti ka Angli sawu superfossatu wehrtes dalaš zitadi aprehkina, un analises usdod, ne kā Wahzija mehds darit un ne kā ari pee mums noteek. Angli sawu mehslu saturu usdodami ne-atsauzahs wis us fossora flahbi, bet us „fossora-flahbo kalki.“ Wini gan ari pee analises nosaka fossora-flahbi, bet to — neprahtigā wihse — atrehkina atkal atpašat us prasto fossora-flahbo kalki.

„Tadehl tad tahds superfossats, kurā pehz wahzu analise“ jeb pehz kahdas no Rihgas politehnikas prowes-stanzijas isdaritas analises 12,80% fossora-flahbes atrodahs, tahds superfossats Anglijā geldetu par prezi, kas 28 procentes satur. Sinams, ne kas gan nau weeglaki, ka is ta no Anglēm usdota fossora-flahbā kalka fossora-flahbi isrehkinat un otradi, tadehl ka fossora-flahbes anhydrits pret fossora-flahbo kalki kā 71:155 isturahs. Par peem. ja is fossora-flahbes grib isrehkinat fossora-flahbo kalki, tad tahs usdotās procentes jawairo ar 155 un jadala zaur 71. Ja is fossora-flahbā kalka grib isrehkinat fossora-flahbi, tad otradi jawairo ar 71 un jadala zaur 155, par peem.

$$10\% \text{ kuhstoshas fossora-flahbes ir lihdsigas } \left(\frac{10 \times 155}{71} \right) = 21,81\% \text{ jeb } 21,81\% \text{ fossora-flahbā kalka ir lihdsigas } \left(\frac{21,81 \times 71}{155} \right) = 9,99\% \text{ fossora-flahbes.}''$$

Rihgā, 20. Merzi, 1876.

Dozents G. Thoms,
prowes-stanzijas ķemiks.

Muhsu lopu-baribas stahdi.

(Beigums.)

Pahrrunajushki „Balt. Seml.“ 1., 4. un 5. numurā pahr tahm preeksch baribas audshchanas šwarigalahm ahbolina un šaklu sortehm, mehš šhodeen gribam wehl kahdus zitus stahdus apstatiht, kas preeksch muhsu buhshchanahm wisderigaki un no kureem, ja mehš toš pareisi kopjam, leelu pullu baribas waram sagaidit. Wispirms ir

*) Nu pat mums peenahl apleezinata šina, ka isgabjushā gadā, kad Thoms k. bija urlaubē, wina weemeeks, ķemijas kandidats G. Gūrgens k., diwi reis un proti 7. Junijā un 4. Oktoberi 1875 g. no Zieglera un beedr. superfossateem us kuga prowes nonemts.

*) „auch auf die b. 100° C. getrocknete Substanz.“

fajaukums no wihkeem, sirneem, diwlanfchu meescheem un ausahm,

ko mehš fchē us to labako waram eewehlet. Wisderigati ir, fcho baribu papuwē feht, kà preekšaugli seemas labibai. Bet tad ir wajjadšigs, kà preekš tam seme jaw rudenī pilnigi teel fagatawota, labi tihrita, mehflota un arta. Tik lihds kà seme pawafari labi noschuwufe, tad mistru labi beesi iſsehj, ja eespehjamš 2 mehri us weenas puhraweetas, un fehllu tik 2 lihds 3 zelli dšiti eestrahda. Preekš fajaukuma nem us 3 mehreem wihku 1 mehru sirnu, 2 mehruš diwlanfchu meeschu un 1 mehru ausu. Ja fcho baribu grib satu isbarot, tad wifu weenā reisē ne-iſsehj, bet katrā nedelā zil nezil, kà arween ir jauna sata bāriba. Bet kad bariba par seenu noplaujama, tad wifu ari weenā reisē war iſseht. Lihds kà wihki fahf feedet, tad teel plautš. Kad nu rugaji tuhli pawirfchuš teel awarti, labi no-ezeti, un wehlakais Julija beigumā preekš fehklas usarti, tad tahdu papuwī, kurā sata bariba fehta, wehl deesgan agri preekš kweescheem un rudseem us wislabako war fagatawot. Swarigakais nolihgums pee tam ir laba meslofchana, stipra iſsehja, un kà pee laika jaw preekš pilneem seedeem noplauj. Ja tad semei, par bagatu baribas winninu, wehl 1/2 lihds 1 maifu superfossata flahht peedod, tad seemas labiba tahdu pašchu plahwu isdod, kà pehz tihras papuwes. Kad papuwe rudenī nau arta, nu tad lai wehl agri pawafari mehslus us lauku iſwed, tik lihds kà seme labi noschuwufe, lai winus tad fchaurās wagās loti labi ee-ar, un fehllu lai tik ee-egē ween. Ja wiſi fchee darbi labi teel iſstrahdati, tad ari fchahdā wiſē panahks labu satu baribu; bet tal drofchata un labaka ir fagatawofchana rudenī. Kad papuwī preekš sataš baribas negrib isleetot, tad kartupeku lauks preekš tam wisderigakais, bet arweenu labi wajjaga mehslot; bes bagateem mehslu nau bagata bariba. Schini gadijumā pehz sataš baribas aug wiſjaukakee meeschi.

Kad sata bariba stahw labi, tik beesi, kà ne sakis newar zauri iſfreet, tad ir daudš baribas, un kad winu preekš seedeem noplauj, tad pee laba laika dabon rudenī ari wehl otru plahwu. Wez-Sahrtē mehš fcho sato baribu pat pehrnaja fausā gada efam diwreij plahwufchi.

Swikli jeb beetes.

Swiklu jeb beeschu labumi pastahw wiswairak eekš tam, kà tahš 1) wisleelako pulku weseligas baribas no weenas puhraweetas war isdot; zaur zaurim nemot 300 lihds 400 puhru, un kad darbs labi isdodahš, ari 500 lihds 600 puhru no puhraweetas; 2) kà tahš pee pareiſas kopschanas semi loti tihru pataiſa, un loti labā buhſchanā wed, tā kà pehz beetehm wiſi augli labi isdodahš; 3) kà winas lihds pawafaram war labi usglabat. Uſ wifu wiſi beetes stary wiseem stahdeem preekš baribas fehſchanas eenem pirmo weetu, un nau pa daudš fajits, kad pee tam pastahw, kà ar beeschu audſefchanas eewefchanu fainneeziſa jo ahtri us preekšchu teel. 3 mahrzinahm beeschu ir tahda pat barofchanas wehrtiba, kà 1 mahrz. laba seena.

Pee kopschanas ir ihpaſchi ja-eewehro:

- 1) Kà preekš tam laba seme iswehleta, wislabaki ar humus bagata mihksta seme;
- 2) kà seme pareiſi teel fagatawota, labi tihrita un irdena wataiſita;
- 3) kà ta teel labi mehflota;
- 4) kà laba fehlla teel isleetota, wislabaki apalās Oberdoffera beetes;
- 5) kà spehziſi beeschu stahdi, wismafak tik refni kà ſihmulis, teel leetoti;
- 6) kà fchee stahdi pareiſi teel eestahditi;
- 7) kà seme teel tihra tureta, zaur aparſchanu jeb aplapaſchanu un apraufchanu.

Uhdena beetes.

Uhdena beetes teel ari wehl par rugaju beetehm fauktas, tapehz kà tahš zitās semēs wehl fcho baltu deenu pehz labibas

rugaju laukā teel fehtas. Pee mums Baltijā tas tatschu ne-isdodahš, mums uhdena beeschu fehklas wajjaga jau agraki iſseht, kad mehš tahdu leelu auglu pulku gribam panahkt, kahdu fchihs beetes war isdot; 400 puhru no puhraweetas mehš fchē Wez-Sahrtē jau labi fen it gadus efam panahkufchi. Uhdena beetes gan nau gluschi tik labas, kà augſchā minetās beetes; winas ari tik ilgi neturahš, bet tatschu nopelna usteiſchanu, tapehz kà tahš daudš weeglaki audſejamas un leelu pulku baribas isdod, kad winas pareiſi teel koptas. Labi ir, kad us puſi uhdena beetes, us puſi ſwiklas jeb lopu-beetes audſē un uhdena beetes preekš, ſwiklas pehz jauna gada isleeto. 4 mahrzinahm uhdens beeschu ir tahda pat barofchanas wehrtiba kà 1 mahrz. laba seena.

Lopu burkahnš.

Schiš burkahnš aug loti leelš, 1 1/2 pehdas garſch un 3 lihds 4 zelli refnš, ir balts ar satu galwu, ſmekē ari ſaldi, un no wiſeem mahju lopeem, ſirgeem, gowihm, awihm, zuhſahm un pat no putneem labpraht teel hauditš. Ar wahriteem burkahnem un milteem zuhſas un soſis war loti labi nobarot, ziti loyi winus labak ehd newahritus. Loti weseliga bariba ſchiš burkahnš ir preekš jauneem ſirgeem un teleem, bet ari gowis pehz tahš dod labu peenu.

Schiš leelais burkahnš wislabaki aug weeglā seme pat tihra ſmilkti; kad ſchi labi mehflota un zil nezil ir mitra, tad raſchas no 200 lihds 300 puhru no puhraweetas nau retš atgadijums. Preekš fainneeziſahm, kam ſmilts seme, tapehz ſchiš burkahnš lopeem par baribu it ihpaſchi eeteizamš.

Skaidru aprakſtu, us kahdu wiſi wisleelako ſwiklu, uhdens-beeschu un baribas burkahnū raſchu war panahkt, mehš paſneegſim nahkofchās nedelās; ſchodeen tas awiſes ruhmi pa daudš aiſnemtu. Bet lai tik daudš fchē wehl teel peeminetš, kà preekš weenas puhraweetas

ſwiklu 2 1/2 lihds 3 mahrz. labu fehllu wajjaga, uhdens beeschu 1 1/2 " 2 " lihds 6 mahrz.

Daudš zitu stahdu, kas wehl bes tam preekš baribas audſefchanas teel eeſlaweti, mehš Wez-Sahrtē ſchini gada gribam iſmehginat, ihpaſchi ſchahdus stahdus: mais, baltās ſinepes, leelās ſpargelus, dſeltenās lupinas, un kahdu leelu sorti baribas griku. Kà ar teem buhš isdeweēs, pah to mehš wehlak „Balt. Semk.“ laſtajeem labpraht paſneegſim ſinas.

Wez-Sahrtē.

Sinteniš.

Biteneeka darbi Aprila mehneſi.

1) Geſahzeji, kas, pret wiſahm pamahziſchanahm, ſtropus ar loti maſ medus eeseemo, tee tagad ehdina, lai winu ſaimes bada nenomirſt. Ir mahzits, lai kandis jeb bruhno zukuru ne-iſkaufetu dod, jo tas nepeelabinot laupitajas, ne-efot tik dahrgs kà medus waj ſchlidris taiſihts zukuſ. Schi ehdinafchana tatschu nekam neder, tadeht kà bites fcho zukuru tikai tad apehd, kad winu ar ſlapjeem lupatineem applahj, bet loti maſ perekta taiſa. Tad tā ſauktais Amerikas waj Kreewu medus buhtu labs preekš pawafara truhkuma-ehdinafchanas, kaut winſch ari naw nezil ſaldš un ar muhſu medu naw nemas ſalihdſinamš; bet ar fcho medu ehdinot zelahš gandrihš arween puhſchanas fehriga, tadeht kà daudš tureenes biteneeki zirminu un kuhniſchu ſulu medum lihdsja iſſpeeſch, medus tad pahreet ruhſchanā un nolauj kuhniſchuš, kad tas top wineem ſneegts. Dſirſons ar weenu muzu tahda medus ſawas bites tā aplaida ar puhſchanas fehrigu, kà tam ſimteem ſtropi aiſgahja poſtā un tam ar fcho biſchu-mehri bij 7 gadi jazihnahš. Kad newar dabuht labu medu pirkt no uſtizama biteneeka, kas par wina labumu galwo, tad labak ir pee galwu zukura kerteēs. Werdofchā uhdenī ja-iſ-

kaufē til daudj zuktura, zif ween kuhst. Schis kaufejums ja-eewahra no 7 us 4 mahrzinahm un tad ar scho fihrupu bites jahhdina.

2) Bitehm tas ir eedstimis, medus neshana nepeekusdamahm un nepeepildamahm buht, wifur pehz ta meklet un to kraht, lai kur winas to atrastu. Tadehl par to naw jabrihnahs, ka winas ari us tam iseet, zitas zitahm sagt. Laupischana ihpachi ronahs jaukas deenas pee bitehm preeksch nesuma eesahkuma, jo bites grib ari schini laika medu kraht, bet dabā us pukehm tahs to wehl nekur ne-atron. Spijoni iseet luhkot, kur pee medus peekluht. Wini usmanigi tuwojahs apdshwoteem stropem, aplido bailigi skreij zaurumu, labi sinadami, ka wini sweschu stropu peederumā ar naidigu noluhku atronahs. No fargeem usprafiti, jeb kā eenaidneeki sagaiditi, tee tuhdat behg. Tatschu tee drihs greechahs atpakal, nahk wehl reis pee skreij zauruma, kuru wini nu pat behgdami atstahja, wehl reis raudsit, waj wineem tatschu ne-isdosees eelihst. Ne-isdodahs atkal, tad wini mekle no zitas pufes eekluht un tahdā noluhkā aplido stropu no wifahm pufehm. Tā tas eet no weena stropa pee otra. Beidsot atron stropu, kas wineem lauj eespees, ihpachi strops, kas beswades waj wahisch, kam wairak un leeli skreij zaurumi jeb zitadi schkirbas pee durwihm, pa kurahm war eelihst. Kad nu spijoni jau druzjin medus ir eeguwuschees, tad tee traukdami steidsahs atpakal, wehl wahrtds esot tee preezigi duhkdamī fasauf sawas beedrenes un stahsta winahm sawu atradumu; tuhdat winahm eet zitas lihds, kurahm spijoni der par zela rahditajeem. Isdodahs nu wehl tagad ee-eschana, tad ronahs no minutes us minuti wairak sturmetaju. Magasihna ir nu weentreis uislausta un laupischana pilnā spehka. — Gefahzejam ir gruhti pasiht, waj ta fahme laupa jeb ta pate top aplaupita. Ta droshakā sime ir, ka daschas aisskreet gribedamas bites fasppees; ir nu winahm medus, tad winu strops top aplaupits, naw winahm, turpreti ir pahrnahzejahm medus lungi, tad winu strops ir tas laupitajs. Weeglt ir nefaut laupischana eestahtees, bet dauds reis toti gruhti, eesahkuschos laupischanu apspeest. Gefahzejs lai preeksch nesuma nezeefsch neweenu beswades, jeb toti wahju stropu sawā dahrsā un lai wina stropem naw nekad wairak kā weens skreij zaurums; ari to paschu preeksch nesuma lai aistaisa labi masu, kad fahme naw stipra. Ne-ehdini nekad ar schkidru medu, eekam wehl naw fahkufehs krehsla mestees, tani rihkā, pehz tam, ehdeena trauzini preeksch faules useeschanas atkal isnemami; fargees medu islaisiht un isdeldē, ja tas buhtu notizis, katra piliti itin ruhpiigi. Kad filta faule, tad nestrahda gar bischu stropem; ihpachi fargees is stropa nemtu kahri (lapu) nolikt faule, jo medus smarscha tuhdat nashkus peelabina. Labakais un droshakais ir, kad no laupischanas isfargahs; jo pehz laupischanu ir weeglaki grahmatās apspeest, nekā dahrsā. Ja nu kahds strops taptu aplaupits, tad tahds labak tuhdat jawed us zitu, masakais 4 werstes attahku dahrsu. Us to naw nemas jaskatahs ka ari zitas no laupitajahm lihdsā aisswed, jo schodeen kaunumu daridamas, tahs rihku tam pascham stropam uszigtigas strahdneejes buhs.

3) Beswades ir tā fakot katrs strops, kam naw kehminene, kaut winam ari buhtu eetaisitas wades kanninas, waj tatschu preeksch mahtu pereschanas derigs pereklis buhtu. Tomehr tas naw nekahds flimigs, bet, p. pr. speetu laika, stropa dabigs gadijums. Ihsten beswades ir tilai tahds strops, kam naw mahte un kam ari preeksch winas pereschanas deriga perekla truhst. Birmās istihrischanas deenas wakarā eij gar wifseem stropem un apskatees, waj wisi ir pilnigā meerā. Stropi, no kureem bites wehlu wehl eekschā un ahra skreen, ahropufē gar stropa preekschu telā, jeb kad peesit, eeruhkschanahs un drihsas apkluschanas weesā gari lauz, tee it stipri kā beswades usskatami. Stropi, kas leekahs beswades, ir tuhdat zauri jakrauj, lapa pehz lapas ja-apskata: ne-atron ne mahti ne darba bischu perekli, tad strops ir beswades. Beswades kluschu bites lai eesahzejs labak tuhlin peelaisch zitahm, jo. Aprili tahdus isdseedeht pat mei-

stareem negrib isdotees. Ja kahda fahme par seemu palikuse til wahja, ka wairs newar pastahwet, tad winai ja-atnem mahte un japeeleef beswades stropam. Tahds peelikto mahti tuhdat peekem. Bet eespostoschana ir arween deriga. Gesposto majesteti apalsch pihpja wahka us kahdu lapu bischu gulas widu. Dtra deenā jau buhs bites ar kehmineni pilnigi eedraudsejuschahs un to warehs laist walā. Ja augliga mahte wajjadfibā nebuhtu dabonama, tad tahdas beswades fahme ir zitai peeweenojama. Bites eelaisch kahda, blakus stahwoscha stropa medus-ruhmē un saweenoschanas kanalis ja-attaisa, gan tad bites paschas sa-ees kopā. Lapas ir ruhpiigi usglabajamas. Gefahzeji nemehds nekad saweenot, jo wini negrib par kahdu stropu nabagali palikt; bet wini ir tuhlin mudigi, beswades stropem lapu ar waleju perekli eelikt. Tas neder ne, kam, kaut ari jauna mahte taptu ispereta un apwaiskota, jo arween jau ir nesams laiks pahri, kamehr jaunās bites fahl leelakā flaitā peerastees.

4.) Aprili ronahs ari fahmes, kam ir a) mahte, kas tilai pawasari ispereta un tadehl newareja apwaiskotees; b) weza mahte no rudena, kas wairs nespehj deht un c) tahda mahte, kas tilai spehj tranu pautus deht. Wades ne-augliba un wades tranuperiba ir sawā buhschana beswadibai lihdsigas; jo waj nu stropam naw nemas mahtes jeb tam ir nemas nedehdama waj tilai tranu pautus dehdama mahte, tas ir gluschi weenalga, strops wids trijds gadijums ir bes zilweka palihga postā. Beswadiba un wades nederiba ir weena no otras gruhti isschirama. Pat no bischu kauschanas newar neka nosinaht, jo bites, kam tahda mahte, kas newar deht, ari lauz, tā kā tilai zaur ruhpiigako ismellechana no tahs wainas war pahrliezinatees, kas tilai sinams pee stropem ar zilajamahm waska karahm ir isdarams. Katra lapa no stropa isnemama un ruhpiigi apskatama waj bitehm kahda mahte ne-atronahs. Utron tahdu, tad ta tuhdat janospeesch. Tagad nu eestahjahs pilnigas beswadibas sime, un eesahzejs war sawu dsirdschanu pee bischu balseem isprowet. Kad stropam pawisam naw mahtes, tad daudfreis mehds deht kahdas darba bites, no kuru pautem tilai trani attihstahs, jo darba bites naw apwaischlojuschahs, it pawisam nekad newar apwaiskotees, jo winu zilts eerotschi un pakalgala buhwe ir nepilnigi. Kad stropā ir darba bischu un tranu kanninas un tranu pereklis stahw tranu kanninās, tad ir darba bite ta dehjeja; tranu mahte dehj sawus pautus darba-bischu kanninās. Tilai tani gadijumā, kad tans lapās, kuras bites apdshwo, tranu kanninu naw, darba bites dehj sawus pautus darba-bischu kanninas. Kad wairak pautu weenā kanninā un naw kahrtigi dehts, (ne kannina pee kanninas) tad droshki war darba biti par dehjeju tureht. Wisi pauti mahtes pautu puhschids ir no wihrischkas zilts un ari par tahdeem attihstahs, kad wini no mahtes ne-apaugloti, jeb zaur kahdu eemeslu newareja apaugloti tapt. Tranu peroscha mahte dehj pautus tadehl darba bischu kanninās, ka wina grib darba bites dsemdeht. Katra mah-te, kas tilai tranu pautus dehj, tuhdat ir nonahwejama.

(Us preekschu wehl.)

Wahrpas.

Kalejeem, kā sinams, pee winu eerotscheem buhs tas wifu dahrgakais — plehschas. Nu tad dosim wineem tahdu padomu, ka katrs kalejs pats sew plehschas us lehtako war pagatowot. — Buhfeet gan jaw redsejuschī tos wehja spahrnus puzfudmalās; tad tahdā paschā modē eeriktejeet sew no bleka taistitu manteliti preeksch schahdeem spahrneem, kuri kahdas 14 zellas gari un 6—8 z. zaurmehrā, jums til pat wehja isdos, kā 6—7 pehdu gara un 2—3 p. plata plehscha. — Preeksch scho spahrnu dsichschanas ustaiseet ripu no kahdi 2—2½ p. un tad wahrleezeet schoritti, us spahrnu afes usliktas — kahdi 4 zelli zaurmehrā resnas — spolites un

zaur bleka truhbinu laideet wehju us to weetu, kur jums waija-
dfigs — us ehfi.

Belejuma jumaku un gahrſchu no labibas war gluschi isdſiht, kad to ar oglu pulweri fajauz un tad 2 nedelas leef ſtahweht. Behz tam labiba ja-iffija. Bet ta fajauſſchana jadara til meh-
renâ, bet ne ſalnas laika.

Pampumu un ſahpes, kas zaur biſchu duhreneem zehlu-
ſchahs, war lehnakas padariht, kad to dſelonu isnem un to weetu
dahldera platumâ ar Colodiumu (apt. dab.) apsmehre.

Nogreetas pukes war ilgi friſchas uſturet, kad tant uhdeni
kur tahs eemehrtas, 2 lihds 3 karotes oglu pulwera eeber.

Wâtes, kas zaur ſadedſinaſchanu zehluſchahs, war us to
wislehtako wiſſi dſeedinaht, kad tahs ar bihdeletem milteem
aplaifa.

Preekſch ſalatu ſataiſſchanas waijaga 4 zilweku: ſihkſtuta,
iſſchlehrdetaja, gudra un mukka. Sihkſtuls dod preekſch tam
etki, iſſchlehrdetais elji, gudrais ſahli un mukkis atkal wiſu
ſamaifa.

Aitahm war afins-ſehrgu glahbt, kad kaſtanu koku auglus
ſamaſ un ſchos miltus ar ſahli ſamaiftus aitahm dod ehfi.

W. R. . . . e. —

Wanſſaimneezibas kalenders preekſch Aprila meh- neſcha.

Dauds no ta, ko mehs jau ſenaf eſam teikufchi, mums
wehl reis ja-atgahdina. Daſchi labi padomi, kas preekſch Merza
mehneſcha bija geldigi, geld ari preekſch Aprila. Lai tapehz
tuhlit ar pirmo uſaiſinaſchanu eefahlam, jo to newar deefgan pee
ſirds liſt.

- 1) Gahdâ par taweem lopeem; wiſi labumi, katra mahrzina
miltu, ko tu wineem tagad wehl dod, atneſs tew bagatus
auglus. Ja tu tawu gowi wahju us ganikli isdſen, tad
wina wiſam eepreekſch gahdâ pate par ſewi un dauds weh-
lafi til par tewi. Tik labi barota gows tew dod dauds
peena. Ja tew ir bariba, tad tawus lopus par agru ne-
isdſen, jo tas preekſch teem nau weſeligſ un ari preekſch
ganibas nau labi.
- 2) Eſi uſmanigs us taweem ſtaku-mehſleem; jo ihpaſchi no
wiſlabakahm weelahm dauds ahtri paſuhd; wiſwairaf
kad mehfluſ ſamet leelâs laudſes. Ja tew nau ruhmes,
tad tu winus labaf us lauka iſlaiſi.
- 3) Krahj kompaſta mehfluſ, preekſch ta tew wehl ir laika;
tawu pagalmu nowahk tihru; krahj pelnus, ſahgu ſklaidas,
mallas nokritumus un t. pr., wiſs tew isod mehfluſ.
- 4) Ja tu plehſtu ſemi art gribi, tad nem wehl to ihſu laiku
wehrâ, eekam lauka darbi wehl nau eefahluſchees. Bet
pahrdomâ labi, eekam tu kahdu wezas ganibas gabalu
uſar; to nedari, ja tew truhkſt mehflu, jo tad tew wai-
jaga wehl wairaf, un tew warbuht nau deefgan preekſch
tawas wezas ſemes.
- 5) Tawâ dahrſâ tew Aprila mehneſt buhs jau wairaf darbu.
Auglu kokeem nokaltuſchos ſarus un atwafes tuwu pee
zelma atnem; nozirtuma weetas nogreef gludas un ap-
ſmehre tahs ar darwu. Mekle pehz kahpu perekteem, drihs
tas ir pa wehlu. Preekſch auglu koku mehfluſchanas nem
pelnus, futru, afinis un t. pr., bet ne wiſ friſchus mehſ-

lus. Tik lihds ka ſeme ir deefgan ſauſa, tad iſſehj ſehklas
preekſch kahpoſtu un kahlu ſtahdeem un zitahm ſaknehm,
kas pagehr lai tahs agri ſehj.

- 6) Melauj us taweem laukeem uhdenam ſtahwet.
- 7) Sehklas labibu labi ſagatawo; iſtihri to it labi, un jau
tagad wahreelinajees waj wina dihgſt! Sehklas kartupe-
lus iſwandi uſzihtigi, nekauj teem isdihgt, paglabâ tos
ſauſâ un gairiga weetâ; kaj teem ſawihſt; es wehl
weenreis atgahdinu, ka tas tew atneſs ſwehtibu. Weegla
ſiltâ ſemâ Aprila beigâs tu wari ſkartupelus iſſtahbit; kad
tew ſmaga ſeme, tad gaidi lihds Maija mehneſcham.
- 8) Preekſch ahbolina iſſehſchanas iſleeto isdewigahs Aprila
mehneſcha deenas, kurâs nau mehja; kas pee tam eewehro-
jams, laſi „Balt. Seml.“ 12. numurâ. Neſkopo til
ar ſehklu, tas tew atneſs ſwehtibu.

Kad taws ahbolinſch pehrn til wahji uſdihga, ka ſtahdi
ſtahw rehni (reti), tad ſehj wehl pa wirſu; bet ar to
nogaidi, kamehr ſeme ſauſa, ahbolina lauku tad ar aſahm
ezeſchahm no-ezê, ka ahbolina ſehkla nahktu irdenâ ſemê.
Ne-efi bailigs, jo ezeſchana maſeem ſtahdeem nekâ neſtahdê,
tad tu pilnigi panahkſi labus auglus un jau rudeni tew buhs
beefs ahbolina lauks.

- 9) Pawafara darbus eewehrojot, kahdi lauka paſtrahda-
jumi, neſtrahdâ ſchahdus darbus pehz kalenteri
noteiktahm ſehjas nedelahm, bet til pehz laika.
Ja Aprilî jau pee laika ir ſilts gairſ, un ja taws lauks ir
labi ſauſs, tad eefahz ar lauka darbeem. Pupas, ſirni,
wiſki, miſtrâ, wafaras kweeſchi, wafaras rudſi un ween-
malas auſas (Turku auſas, Fahnenhafer) ir pateizigakas,
kad tahs agraki iſſehj un ſlimo ari maſaf.
- 10) Wiſus lauka darbus ſtrahdâ labi un glihti. Tawam lau-
kam waijaga tawam leelam dahrſam buht. Ne labi, ezê
labi, ſehj labi, un pehdigi noroz augſtas malas, un ja tu
ar kahdu lauku eſi gataws, tad winam tawas azis wai-
jaga eepreezinat. Ne-aiſmirſti waijadſigakas uhdens wa-
gas, jo tahs ari pawafari ir waijadſigas un atneſs tew
leelu labumu, ja mums ſlapja wafara atnahktu, kas
lehti war gaditees.
- 11) Kweeſchu lauki ſchodeen, 25. Merzi, wehl it behdigi iſſka-
tahs, bet taf zeriba us labu raſchu wehl nau ſaudejama,
jo ari wiſſliktakee kweeſchi pawafari, daudſreis pat brihni-
ſchi, atſpirgſt, kad ſilts un augligſ laiks atnahk. Aprila
pehdejâs nedelas iſmekle, kâ ar tawu kweeſchu lauku ſtahw
un ja tu redſi, ka ſtahdi eefaknojufchees un ſahk ſelt,
tad tawu kweeſchu lauku pee ſauſa laika it labi no-ezê, til
ilgi, kamehr ſemes wirſa irdena. Ne-efi pee tam bailigs,
ja ari pee tam pahrs ſtahdu bojâ eet; kas ſtahwot paleek,
aug jo ſpehzigaki. Jo gluhdainaka ſeme, jo pateizigaki
ir kweeſchi par ezeſchana pawafari.
- 12) Ari tagad wehl reis tewim leeku pee ſirds: ſehj baribu un
gahdâ preekſch ſemas; jo wairaf tu ſpehji ſawahkt, jo
leelaka ſwehtiba.

Bez-Sahte.

Sintenis.

Terminu kalenderis.

13. Aprilî ſ. g. pee krona Kalnzeema pagasta waldbibas tiks
uhtrupê pahrdoti maſas partijâs 960 mehri rudſu un 320 mehri
meeſchu.

8. Aprilî ſ. g. Dobeles ſemkopibas beedriba noturehs ſawu
Aprila mehneſcha ſehdeſchana.

19. un 20. Aprilî ſ. g. Grendſes riterſchaftes meſchakunga
muiſchâ uhtrupê pahrdos ſirguſ, lopus, ratus, ſamanas, ſemfo-
pibas un daſchadas zitas leetas.

19. un 20. Aprili un 11. un 12. Junijā tiks Zeh-
fīs lopus, zirgu un krahmu tirgus noturets; no 11. līdz 18. Juni-
jam krahmu tirgus un 16. un 17. Oktobērī lopus, zirgu un krah-
mu tirgus.

Sinas.

No Saufas. Atnahkufchais pavafaris stahsta, kahda seema
bijusi. Zaur zaur sawu agru eestahschanu ta nepalika bei daschada
eespaida preeksch semkopjeem, daschus lauku raschojumus ne-attlau-
dama samahkt un zaur sawu peeturoschu pliksalu daschadu stahdi
un gruhtumu atnesdama. Sals bija labi dšiti semē (4—5 peh-
das) gahjis un tā dascham kartupeļus, gan dobēs, gan vagrabās,
safaldejis. Zelsch bij labs, tikai bailigs, jo zaur glumo ledu
wareja drihs nelaimigs kluht. Tā kahdam — domaju no Bah-
renbrokas — zirgs ar kluhgu wesmu no krašta us Dangawas is-
brauzot kritis un ar — us weetas palizis; turklah ar brauzejs
pats loti sadragats. Ar kahda fainneeze zaur tahdu ledu bij tā
sadausijusehs, ka dakteri wifas zeribas saudeja, ka ta zelschotees.
Pee kokeem ar daschada stahde notika, jo tee loti smagi palikuschi
aplusja un teem, kas negribeja puhletees, to sneegu atswabina-
jot, bija jazeesch stahde. Auglu kokeem, kā ahbeleh, kuru
fari laitam stipraki, dauds ne kas nekaitēja. — Ne-attstahschu ar
daschus „nelabumus“ nepeeminejis, kuri schur un tur sadshwē
raduschees. Sahschu ar to beidsamo un — leelako. Nakti no
6. us 7. Merzu bij daschi — kā stahsta līdz kahdi peezi — jau-
neeki us Ds..... pagastu „pee meitahm gahjuschi.“ Zela wehl
kahdus fastapdami — kā tē saka — peesitusch. 3 bijusch — wif
kritusch; sabaki ismaukti — nauda ismilka. Tee abi, kas ma-
sak bij baudijusch, jau staigajot; treschais, kas dikti eewainots,
wehl esot us gultas. Uswaretaji Jaun-Belgawā apzeetinati.

Schahdi notikumi pee mums ne reti dširdami un — kā man
leekahs — ar us preekschu wehl notiks. Pagasta waldbibas tē ne-
waram par glehwahm tureht, jo tahs jau ir schahdus zetūs da-
schadi mehginajuschas aistaisit. Skolas, kas pee mums jau par
knepahm leekahs buht, pee tam paspehs jo wairak zaur sawu
titlu audseschanu. Saimneeki — kad tee sewi paschus un sawu
faimi no tam sargahs, — schahdas netiklibas, ja til pagasta
wald. un skolas pee tam peepalihdsigas buhs, pawifam isnihzi-
nahs; jo lo gan pagasta wald. pee tam warehs darit, ja faim-
neeki schahdus wasankus ne ween neliksees manot, bet tos ari,
kā daschu reis noteek, par weeseem usnems? Ko otru kahrt faim-
neeki ween paspehs, ja pag. wald. teem kreetni nelihdschis? Un
beidsot, ko pat schee sa ween o te e spehki isdaris, ja schi seherga
mahjās un ihpafchi skolas no behrnu firdim netiks isnihzinata?!

R. J. Leijinsch.

Rihgā schogad noturama treschā meschkopeju sapulze buhs
ihpafchi eewehrojama un zerams, ka ne ween Widsemneeki, bet
ari Kurssemneeki pee schihš sapulzes nems dšihwu dalibu, jo ihpa-
fchi Kurssemē ir leeli krons- un privat-meschi. Wif ziteem preeksch
apspreeduma tē preekschā nahkdameem jautajeeneem buhs preeksch
mums ihsti derigs ari schis: „Waj muhsu gubernu faimneezi-
buhshanas pahrweherschahahs, kura beidsams gads notikuse,
ari ir kahdu labumu wairak muhsu mescheem peeschkhruse, un ja
tas notizis, zaur lo un kā tad schis labums zehlees?“ — Sauts
un leels meschs negahda ween par sinamu mallas-wehrtibu, kas
gadū no gada zekahs augstaki, bet tahdam peekoptam mescham ir
wehl leels tautas faimneezi-
bas nosihmejums, un ir preeksch kat-
ras weetas ihpafchi derigs. Leeli meschi paweizina apkahrteju
lauku auglibu un sekme eedshwotaju weselibu; un augligi lauki,
spehzigē eedshwotaji til weenigi padshdinā tautas labklahschanu.
— Tavehs ari zeram, ka augschā minetā meschkopeju sapulze
mums labus augtus nesihš.

Rihgā Kreemu Lomonosowa meitu-gimnasijai ir us Zehrpata-
tas mahzibas-apriņka kuratora preekschlikumu no kauschu apgais-
mibas ministerijas preeksch mahzibas-plahna paplaschinaschanas
il gadus 3000 rubl. f. is walsts-rentejas atwehleti.

Zehrpatas weterineeru-instituts (lopahrstu augstskola) noswi-
neja 14. Janwari f. g. sawus 27 gada-fwehtkus. Pehrna gada
tē mahzijuschees 43 studentu. Seschi studenti nolikuschi pilnigu
ekfameni kā weterineeri (lopahrstes), no kureem tuhliť tschetri
krona deenesi eestahjuschees; diwi studenti pastahwejuschi sawu
pahrbaudischanu kā weterineera sinatnibas magisteri. Weteri-
neeru-institutes biblioteka fastahw is 4618 gramatahm 9182 seh-
jumds, — wehrtiba no 25,549 rubl. 61 1/2 kap. f. Pagahjuscha
gada esot no institutes profesoreem un studenteem pawifam
2428 sehjumi isleetoti. Kahdam studentam, wahrdā Thal, us
scheem goda-fwehtkeem dahwinats par wina kreetnu isstrahda-
jumu, kas sneedsees līdz 143 lapu pusehm ar 4 shmejumeem,
— sudraba medalis.

Kreewijā tagad ir seeru-fabrikazija (seeru sagatawoschana)
loti pazehlfusehs, ihpafchi Iweras un Jaroslawas gubernijas.
Pagahjuscha gada ir pa wifam par 12,000 rubl. f. seeru produkti
is Kreewijas us Angliju iswesti. Anglijā topot Kreewijas seers
stipri zeenits, jo tas warot lihdsinatees Amerikas seeram. — Kre-
ewija, kā manams, nems it stipras dalibas pee tahs schini pawa-
fari Belgijas galwas pilsehtā Briselē noturamahs starptautigas
isstahdes un kongresa. Tai kommisija, kura par leetu nosuh-
tschanu us istahdi no Kreewijas puses gahda, ir par goda beedru
Keisarista Augstiba, Leelsirts Ironamantineeks. — Kreewijas
semkopiba ir tai 5. Februari r. g. Keisariskas ekonomiskas bee-
dribas pirmā nodatā stipri pahrspreesta un sapulze beidsot wee-
nojusehs us to, ka preeksch Kreewijas pakrituschahs semkopibas
pazelschanas esot jagahda par labahm preekschshmigahs faimneezi-
bas eetaifahm un wairak semkopibas-skolu dibinaschanu. — Kre-
ewijas tulles teefas stahdrais eenehmeens 1875 gada istaisa
60,932,280 subl. f.; tā tad pag. gada ir 6,283,000 rubl. f. wai-
rak eeneems, ne kā aispehrnā (1874.) gada. — Kreewijā tika pehrnā
1875 gada selts un sudrabs par 5,034,000 rubl. f. eewests un
turpreti par 25,252,000 rubl. f. iswestis. — Zetu ministerijā ta-
gad top apspreesta jauna dselszela-lihnija stary teem pilsehteem
Verditschew, Schitomir un Minsk; schi lihnijs buhschot saweenot
4 zeetoksnus, proti: Kijewu, Brest-Litowsku, Bobrinsku un Di-
naburgu. — Preeksch Ust-Medwedizes jaundibinajamahs meitu-
gimnasijas dibinaschanas (pee Don-upes) semstiba atwehlejuse is
sawas kafes 71,000 rubl. f. — Tapat Bologdas semstiba dahwi-
najuse 7500 rubl. f. preeksch kahdas Bologdā jaunzetamas
peezklasigas realskolas. — Is Kreewijas us zitahm semehm ir
iswestis:

	1874. gada.	1875. gada.
Kweesch	tschetw. 8,122,799	9,499,913
Rudsi	9,707,673	5,704,304
Meeschi	2,174,804	1,466,288
Mais	134,826	138,278
Sirni	363,350	176,013
Aufas	5,373,119	4,893,211
Milti	405,702	294,824
Zitas labibas	523,553	241,720
Pawifam kopā tschetw. 26,805,826		22,414,551

Jelgawneekem schogad arween wehl nepatitschanas uhdena
labad; — seemā bij gandrihs wifas truhbas aissaluschas, tā ka
namneekem uhdeni no kanata, jeb no Leelupes waijadseja list
peewest; kadeht ari daudsfreis semkopjeem, sawus raschojumus
eeweduscheem, eebrauzamās weetas uhdens nebija pumpjds
dabujams; sehtas faimneekam ari nebij lo dot, jo winam pa-
scham bija jamalsā 1 1/2—2 kap. par spanni uhdena. Kam tad
nu preeksch wairak sirgeem bij waijadsigis, — tee, muzu nodabu-
juschi, brauzja paschi us upi pehs uhdena. — Tagad aikal ta ne-

laime, ka uhdens zaur pastahwofchu kanala uspluhfchanu arween fajuzis un mahlains ir un tapehz dserfchanai nepatihkams.

Tē par isskaidroschanu teem, kas to nesinatu, japeeleef fina, ka Zalgamai pašchai kreetna dserama uhdena naw; tapehz herzogs Zehkabs*) ir lizis kahdas 4 werstes garu kanali wilkt no Swehtes upes lihds Driksel.**) Schis kanals teel zaur ihpaschahm fluhfchahm no Swehtes upes atschkirts un zaur dambja usmeschanu lihds un zaur Zalgawu wadits, no kura tad truhbas pa semes apalschu uhdeni iswada us wiseem pumpjeem, kas Zalgawā atrodahs; — protams jau tad, ka pumpjōs newar zitads uhdens buht, kā kanali; tapehz ari wasarā, kur no pilsehtas eelu rinstelehm dāschadi netihrumi kanali eetek, pumpju uhdens ir dserfchanai reebigs; ahrpufs pilsehta, kur tas slaidris, to itin labi war bruhkeht, — bet preeksch pilsehtas buhtu gan wehlejams, ka ta zitadu uhdens-eerikti dabutu. C. M.

Bebrines pagasta lozeklis Antons Ketrans, kas 19 gadus wezs bijis, zaur kahdu nelaimigu atgadijumu ahtrā nahwē nomiris. Schis nelaimigs notikums atgadijees tahdā wihsē. Nelaitis ar samu brahli un patehwu kahdu balki bija uslikuſchi us stekeem preeksch sahgeschanas. Weens no stekeem luhsis un balkis jauneklām us galwu kridams winu noſitis.

Italijā nesen sawads stikis gadijees. Italijas kehningam no kahdas Bolognas bankas peesuhstis wekselis aismalkafchanas deht un kehningſch to atsinis par wiltigu. Bet schis wekselis neesot tas weenigais, kas ar wiltigu kehninga parakstu no krahpneekeem laudis islaisti. Kehningſch pats pagehreis, lai teefas scho leetu ismekletu un kā teel sinots, tad ismekleschana jau usfahkta un kahdi leelmani apwainoti un apzeetinati. Sinams, ka schee wekseli nau par masu naudas sumu israſiti. — Wezais nemaldigais pahwesta tehws leekahs noguris buht; daschreis tas gan wehl pehz weza eeraduma lahd un sibirius met, bet teem wairs nau nekahda spehla. Tad stahsta par brihnumeem, kas ar nemaldigā swehtā tehwa nau du noteekot. Petera grafis, kas preeksch pahwesta wisā pasaulē teel falasits, no pahwesta labdarigā sinā teekot atkal isdots un kad eenemfchanas un isdoschanas falihdsinot, tad israhdotees, ka diwreis til dauds esot isdots ne kā eenemts. Un kas pee scheem brihnumeem ir tas wisu leelakais, tad par brihnuma isskaidroschanu it newainigi stahsta, ka apalsch swehtā tehwa rolahm wisas leetas brihningſchigā wihsē wairojotees. Kad ta leeta tā stahw, tad pateesi buhtu laiks, ka Petera grafchu lasifchanu pamisam atmetu, kam jau sen waijadseja notikt un teizami ari buhtu, kad swehtais tehws tanī weetā wisus sawus truhkumu zeesdamus behrnus ar bagatigu dahwanu isdalifchanu aplaimotu. Stahsta, ka Jesuiti par swehtā tehwa padariteem brihnumeem wehl wairak gahdashot; ar to Petera grafi til esot tas eefahlums. — Turpretim Tiroleru semē nesen bes miteschanas ar wiseem basnizas pulkste- neem swanija — tapehz ka ministerija tureenes protestanteem atlahwuse Inſbrukā un Meranā diwas protestantu basnizas ar torneem buhwet un pascheem fewischi par draubsehm fabeedrotees. Tas atgahdina, ka Rihnā zaur wisā semē fazeltu trofni mehgina nowehrſt, ka faule, kad ta aptumschojahs, netiktu no kahda leela puhka aprihta.

Deenwidus-Kreewijā ir fastahdinajusehs ihpascha beedriba, kura grib Deenwidus-Kreewijas faufos un ne-augligos apgabalus ar uhdeni aplaist (apuhdenot). Schi beedriba faulfees par „Trigazijas-faweenibu,“ winas likumi ir jau fastahdinati un ministerijai eefneegti. Apſtiprinafchana esot drihsī gaidama.

Si Behterburgas. Dauschu apgaismibas ministerija tagad esot nodomajuse, skolotaju seminarōs un pagasta un draudschu skolas dabas mahzibu, ſihmeschanu, dseedafchanu un wingroschanu kā obligatoriskas mahzibas preekschmetus list eewest. — Tāpat justiz-ministerijā tagad topot apspreefts tas jautajeens: „Waj semneeka sehklas graudu, kad tas zaur wina uſtura kapitala patapinaschanu ir eegahdats, ari war privat-personu parahdu peedſihfchanas deht aiskihlat, jeb us wairakſolijumu list?“

Durmflas.

Bauskas basnizā pa leelajahm durwim ee-eijot ir redjama pa labai rokai pakahrta pee tahs feenas, kura altara datu schkir no basnizas, platmalas zepure. Wina tur jau karajotees no fenu fe- neem laikeem; ihsti newa sinams, par kahdu peeminu. — Wezi laudis stahsta, ka reis kahds laundaris Bauskas Latweeschu basnizu, kura bijusi buhweta no koka, nodedsinajis; bet esot peekertis un pats, sawa grehka darba deht, fadedsinahs un ta zepure esot schim peederejuse. Ziti faka, ka wina esot atlikuse no kahda wihra, wahrdā Magnus Luht.

Luhts ir bijis herzoga Zehkaba laikā Wezu-muischā (Neugut) par muischas lungu un tizis turehts par burwi. — Kad nu herzogs Zehkabs sawōs beidsamajōs dſihwes gaddōs ar kruhſchu sehrgu un kahrſuli mozijees un wina issplahwumdōs ihſi smalki matini atradufchees, tad winsch domajis, ka Luhts to apbuhris. Luhts tapis noteefahs un Bauskā fadedsinahs (ap t. g. 1680).

Wina zepure ziteem par beedinaschanu pakahrta basnizā. Ar herzoga apburſchanu bija, sinams, pamisam zitadi; wina pascha mahjudakteris, Johann Harder, to wainu pehzāt atradis un isskaidro tā: tahs istabas feenas, kura herzogs guleja, bija nokahrta ar tā nosauktu samta- jeb willas-tapeiti; bet tapeite jau bij loti weza un zaur durwju wahrſtichanu no gaisa tā tifa fakustinata, ka watejahs smalkahs wilnas dakinas no winas atlehja un protams tad herzogs dwaschodams winas plauschōs eewilka, kuras schihs ta lutinaja, ka flimneekam bij stipri jakahsē un tad ar atkahrsejumeem tahs kopā ja-issplauj; — lihds ka herzogs zitā istabā tifa eenests, tad ari pabeidsahs ta matu splauschana; bet kruhſchu sehrga nemitejahs un tas nomira ar to 1681 gadā 73 gadus wezs un pehz 41 g. waldifchanas pahr Kursemi. C. M.

Peesihm. Waj pakahrta zepure gan zitu ko nenofihmehs? Dums leekahs, ka mineteem notikumeem par peeminu gan zits kas buhtu tizis usglabahts, ne wis zepure, un turklaht basnizā. Zepure mehds zitu ko noſihmet, ne kā tumſibas darbus. Red.

Kahds wahrds par Wahzsemes pagahneem.

Latweeschu awischi peelikumā № 10. Draweneeka f. raksta pahr pagahneem Wahzsemē. Jauns brihnums, ka Wahzsemes pagahni radufchees un kā mahziti Wahzsemneeki wareja par pagahneem palikt, no zilmekeem taifitus elladeewus peeluhgt un daschadas zeremonijas (ahrigas darboschanas) zeenit? Tā buhs daschs lasitajs issauzees. Nē, Draweneeka f. faka: Wahzsemes pagahni no zeremonijahm pamisam atstahjot, ne tee basnizā laulajotees, ne ar sawus behrnus kristot, wisas swehti daridamas eeraschas atmetot un tihschi pasufchanā un ellē ſkreenot. Man rahdahs, ka Draweneeka f. maldahs, pagahnu un kristigu tizibu tika loti mas pasihdams. Sche notikuse, waj sinot, waj nesinot fajul- schana. Wahzijā ir likums peenemts, ka laulibneekem papreeksch pee laizigas teefas ja- usdodahs un ka til tad laulibas teefibas fafneedsamas, ja lauliba no laizigas teefas atſihita par pilnu; tāpat ar dſimuschi behrni it papreeksch pee laizigas teefas ja- us- dod; bet tadeht naw neweenam aisleegts, no mahzitaja fewi list laulatees, kaut gan tas naw waijadſigs; tadeht ar neweens no kri-

*) Ap 1670 g. un weblati.

**) 1820 gadā Keifars Aleksanders I. kanalim to daku, kur tas zaur leelo tirus plazi rakis, ita pahwelweht un to dibli, kura uhdens preeksch fudmalahm pee ſiwju tirus fakrahjahs, ar kalteem almineem isbuhwet un ar dſelsu lehni, almina stah- bōs, aplikt, tā kā tas wehl schodeen redsams. Wifs schis darbs tifa isdarits us Keifara rehtinumu pilsehtai par labu un kofchumu; tapehz ari schihs-buhwes di- rektors, geheimrahts von Dffenberg eefschypufe (wretim uhdens ſnelſchana s weetai) ir lizis almena tafeli cemuhret, kura lasams: Munificencia Alexandri I. MDCCCXX. (Aleksandra I. labdariba, 1820.)

stibas ne-atrausees. Minets likums ne-aister tizibu; minets likums ne-eegrubisch Wahzeefchus pagahnu tumfiba, tapehz mums ar us tureeni mifionari nebuhs jafuhata. J. K.

Atbildes.

J. Schepfky f. Ruskulowa. Zuhfu wehstules efam fanehmufchi un Zuhfu wehleschanahs tiks ispildita.

P-a J. — R. Newaram usnemt.

R. J. L. — S. Sanehmahm un pateizamees. Zuhg gan reti muhs apmeklejat, bet latru reis ar mihfu zeema kukuli.

S. J. — R. Sw. Gan drufzin pa wehlu Zums atbildam, ka wifus Zuhfu fuhitijumus efam fanehmufchi un tos par it jaukeem un kreetneem atfistam, til ka ar to usnemschanu ne-eet il reises pehz wehleschanahs. Laiks gan peenahs wifseem Zuhfu raksteem, tadeht ne-efot it nebuht domigi, bet til rakstat un fuhata ko ween spehjat.

St. . . ru J. — s-D. Ari us Zums fihmejahs augfcheja atbilde.

R. T-mm. Zuhfu rakstu-gabalinaus pateidamees fanehmahm un driht illetofim. Mega un beedra fehllu pahrdotawai ir fchi adrese: Samenhandlung von Mez u. Comp. in Berlin, Linienstrafe Nr. 132.

Fr R. L. — D. Refaunojatees, ka drufzin nolawets.

D. R. — J. Tapat.

„Deewerim.“ Zuhfu jauka bite gaida us drufku brihwaku laiku Preefch Zums eet brihw-efemplars zaur G. L., bet brahlis mums faka, L. Zuhg to nedabonot. Ka tas ir? Ar wehstuli, kas tal reis buhs jaraksta, jo wairak.

„Gim.“ Gaidam atbildi un dahdera islobifchanu.

B. v. R. — T. Ar pateizibu fanehmahm.

Th. J. — J. Pateidjatees!

Atbildofchais redaktors un isdewejs: **G. Mather's.**

Sludinajumi.

Superfossatus,

no Paardarda Ipswichê (Englandê)

Kuzi te jaw 15 gadus par labeem atrasti un fawu labu ihpafchibu deht jaw pirmâ semkopju israbdfchanâ 1865. g. medalt dabuja, pahrdod no lehgera

P. van Dyk,

Rihgâ, Ieclâ Smilfchu-eelâ N° 1.

Kapiteina f. grahamu pohrdotawâ Gelfch-Rihgas Iee-lajâ Kaleju-eelâ N° 4 dabujama

Kronwalda Kahrta

israhdata bilde par pirmajeem wispahrigem dfeedafchanas-fwehtkeem Rihgâ:

Latweefchu dfeedataju-koru fwehtku gabjeens is Rihgas Latweefchu beedribas nama us Keisara dahrsu 28. Junijâ 1873. (3) Makfa 50 kav.

Pee gaidamas premijas-biletu wilkschanas no I. un II. aisleenejuma usnemahs

apdrofchinaschanu

pret

islosefchanas fskahdi (Amortisation)

M. S. Stern & dehls.

Zelgawâ.

6

Wez-Sahtes semkopibas-fkola.

La kommissija, kas cezelta pahre no nelaika Solowicza dibinatu semkopibas-fkolu, zaur fcho dara finamu. La Wez-Sahtes semkopibas-fkola vee Lukuma, pa Zurgeem 1876, aikal jaunî skolenti teel usnemi. Tapehz wifî tee, kuzi fawus dehlus jeb audfeknus Wez-Sahtes fkolâ wehletos mahziba fuhitit, fchê teel usajinati, fawas peeteifchanahs vee fkolâ direktora Sintenis kunga, vee laika un protti us wifu wifî agri preefch Zurgeem usdot.

Kuratorium.

Krona Wirzawas kredites beedribas lozekli teel luhgti, us general fapulzi 9. Aprilî f. g. pulstien 12 ruseednâ, fanahlt krona Wirzawâ.

Deenas kahrtiba:

Uspreefchana par beedribas fehdfchanahm un winaas darifchanu wefchanu Zelgawâ, u. t. j. p.

Direkzija.

Krona Wirzawas sawstarpiga kredites beedriba.

Drofchiba preefch eelizejeem:

Beedribas darifchanas kapitals, Beedribas pamata kapitals, Wifu lozektu apgalwofchana, Waldibas rahte, kas, pehz general-fapulzes spreeduma no 21. Februara, us tabdu wifî fastahdita, ka tal eestahjabs:

a. bej wehleschanas: katrs, kas 1000 rubtu un pahrak eelzjis;

b. zaur wehleschanu: no eelizejeem masaku sumu, weens il us 1000 rubtu kopâ.

Direkzija.

Sudraba

Kabatas pulkstens

ar numur 105,434 lihds ar garu sudraba fehdt nosagis 22. Merzi f. g. Jaun-Swirlaukas Islitfch muifchâ. Sahdibas apwainofchanâ fahw fahds Schids. Kas pahre fcho sahdsibu fkladras fahas war peeneft, dabo 10 rubt. pateizibas algu vee

Islitfch muifchas usrauga.

Sawâ fkolâ

efmu tagad diwi klafes cerittejis. Pirmâ klafê teel pafneegtas finamibas til tabtu, zil wajadnigs vee eestahfchanahs real-fkolâs kwartâ; — otrâ klafê dobu tahs likums nosajitas mahzibas preefch pagafsa fkolahm. Peenemu ari fkolonus rubmê un koflê, ihpafchi tabdus, kuzi fewisfchi preefch real-fkolâs grih fataifitees. Wiskales pagafsa fkolu paturu lihds 1. Janwari 1877. us teem lihdsifchinigeem nolihgumeem. 3

G. Myrthenberg,

Zelgawâ, us Rehtina dambja.

Kahdai fehlfchai ar labahm Ieezibas fihmehm, kas labi prot mahrit, zept un t. pr. un kuzai 2 fehlfchas un 4 meitas buhtu ja-usrauga, labu dshwes weetu usrahda „Balt. Seml.“ redakzija. Bes brihwahs pahrtikas un fewisfchlas istabas teel fehlfchai Iona no 40 lihds 50 rubt. par gadu malfata un deenestâ tai Zurgos buhtu ja-eestahjabs.

Grahamu bodês dabonams:

Mafais

faknu dahrsneeks.

Makfa 25 kav.

Drufats vee J. W. Steffenbarena un dehta.

Uf 12 jeb uf 36 gadeem no Zurgeem 1876. g. teel no Ieelâs muifchas arendatora pahreleku Ieelu darifchanu deht, fahda krona malas-muifcha, ar 340—390 pubraweetahm azamas semes, labahm ptawahm un jaunahm ehfahm, it tuwu vee fahdas Kurfemes pilfeh-tas, sem weegli peepildameem nolihgumeem

us renti isdota.

Klahatâs fahas vee „Balt. Semkopja“ redakzijas.

Sludinajums.

Zabus un lehtus arklus, ptaufchanas-mafchines, rotas un gepelu-kufamas-mafchines, gatawus pakawus, fchuwamas-mafchines preefch mahjas un preefch ftrudereem, superfossatus augsta fatura pehz Rihgas politehnikas wisjaunatam analifehm, pahrdod

Zieglers un beedris,

Rihgâ, Ieelâ Pils-eelâ Nr. 19.

Kahdam jauneklâm is Kurfemes, kas 16 gadus wezs, lihds fchim labi usweedes un par fklunîs dahrsneeku 3 gadu laika labpahrt wehletos ismahzitees, labu mahzibas weetu „Balt. Seml.“ redakzija war usrahdit. Bes brihwahs mafses un guttas tas dabotu 30 rubt. par gadu un ja labi uswestos, tad ari galwas naudbu par winau aismalfatu; preefch Zurgeem f. g. buhtu mahziba ja-eestahjabs.

Gewehrojams.

Wifahm aplahrtejahm pag. waldifchanahm dara finamu, la Aprilâ mehnefcha beigâs un Maijâ fahlfchu bakas potet. Tadeht zeen. pag. waldifchanas, kas fawâs walstis gribetu no manis Ilt bakas stahdti, — luhdsu it laipni jau vee laika peeteifitees.

Jaun-Swirlaukas fkolâ.

Steppermana Behteris,

apstiprinats baku potetajs.

Kahds fkolotajs mekle preefch fchîhs wafaras fkolotaja-jeb fahdu zitu amata-weetu. Luwalas fahas „Balt. Seml.“ redakzija.

No zensures atwehsets. Rihgâ, 30. Merzi 1876.